

1.4. Методика і методи педагогічного дослідження

Педагогічне дослідження - спеціально організований науковий процес пізнання педагогічного середовища, педагогічних явищ, фактів, суб'єктів та об'єктів педагогічної взаємодії в умовах діяльності, а також зв'язків і відносин між ними.

**За спрямованістю педагогічні
дослідження можна поділити на
фундаментальні, прикладній
розробки.**

**Мета фундаментальних досліджень -
усебічне розкриття концепцій, моделей
розвитку педагогічних систем на
прогностичній основі, теоретичне й
практичне обґрунтування важливих
аспектів педагогіки.**

**Прикладні дослідження спрямовані
на поглиблене вивчення окремих
аспектів педагогічного процесу,
розкриття закономірностей
різнобічної педагогічної практики у
групах.**

**Розробки спрямовані на
обґрунтування конкретних
науково-практичних
рекомендацій щодо педагогічної
діяльності. Враховують уже
відомі теоретичні положення.**

Критерій актуальності досліджень є динамічним, рухливим, залежить від часу, урахування конкретних і специфічних умов. У найзагальнішому вигляді актуальність пов'язана зі ступенем розбіжності між попитом суб'єктів навчання на наукові ідеї та практичні рекомендації, необхідні для педагогічної діяльності, і пропозиціями, які можуть дати наука й практика сьогодні.

Підґрунтям, яке визначає тему педагогічного дослідження, є соціальне замовлення, що відображає найбільш значущі проблеми життєдіяльності й розвитку суспільства та різних соціальних груп, які вимагають невідкладного розв'язання. Таке замовлення потребує обґрунтування конкретної теми

Визначений предмет дослідження зумовлює шляхи розв'язання проблеми й досягнення результату. Їх уточнюють у меті дослідження. Мета - те, що потрібно отримати в результаті розв'язання проблеми.

Але між підходами, способами розв'язання проблеми і остаточним результатом існує тісний зв'язок, залежність останнього від першого. Цю залежність розкривають у гіпотезі.

**Гіпотеза - сукупність теоретично
обґрунтованих припущень,
істинність яких потрібно перевірити.**

Теоретичне значення дослідження полягає у створенні концепції, одержанні закономірності, технології, методу, моделі виявлення проблеми, тенденції, напряму. Практична значущість дослідження виявляється в підготовці пропозицій, рекомендацій щодо удосконалення практичної педагогічної діяльності тощо.

На першому - емпіричному етапі - здобувають функціональне уявлення про об'єкт дослідження, виявляють суперечності між реальною педагогічною практикою, рівнем наукових знань і потребою осягнути сутність явища, формують наукову проблему. Основним результатом емпіричного аналізу є гіпотеза дослідження як система провідних припущень і передбачень, правомірність яких має потребу в перевірці й підтвердженні як попередньої концепції дослідження

Під час гіпотетичного етапу розв'язують суперечності між фактичними уявленнями про об'єкт дослідження й необхідністю осягнути його сутність. Він створює умови для переходу від емпіричного рівня дослідження до теоретичного (чи експериментально-теоретичного).

Теоретичний етап пов'язаний з подоланням суперечності між функціональними та гіпотетичними уявленнями про об'єкт дослідження і потребою в системних уявленнях про нього.

Методи педагогічного дослідження - це способи вивчення педагогічних явищ, одержання наукової інформації про них з метою встановлення закономірних зв'язків, відносин і побудови наукових теорій.

Педагогічне спостереження - метод, в основі якого - цілеспрямоване сприйняття дослідником певних аспектів і явищ педагогічної практики. Спостереження планують, у плані враховують кількість об'єктів спостережень, час, характеристики педагогічних ситуацій та ін. Воно залежить від способу реєстрації.

Інтерв'ю передбачає викладення суджень у визначеній (заздалегідь) послідовності. Відповіді можна записувати на відеомагнітофон. Нині теорія і практика масових опитувань (демоскопія) у своєму арсеналі має численні види організації інтерв'ю (групові, демоскопічні, інтенсивні, пробні, стандартизовані, нестандартизовані тощо).

Анкетування - метод, в основі якого - одержання письмових відповідей на поставлені запитання. Від змісту анкети, форми запитань, що їх задають, кількості заповнених анкет, умілого добору респондентів значною мірою залежить імовірність результатів дослідження. Анкети варто складати таким чином, щоб їхні численні відомості можна було опрацювати методами математичної статистики із застосуванням комп'ютера. Це метод масового збирання інформації за допомогою анкети. Якщо бесіду та інтерв'ю називають опитуванням "віч-на-віч" то анкетування - заочним опитуванням

Вивчення продуктів діяльності як метод полягає у виявленні особистісних якостей і властивостей людей на основі аналізу завершальних продуктів діяльності, їхньої досконалості, новизни, оригінальності та ін. Через них суб'єкти навчання визначають необхідні відомості про індивідуальність людини, про досягнутий рівень умінь і навичок у тій чи іншій сфері діяльності.

Експертна оцінка - різновид непрямого спостереження. Інформація до дослідника надходить від компетентних осіб, які за певними правилами оцінюють аспекти, явища та ознаки педагогічної практики. Метод передбачає використання різних оцінних шкал, що відкриває для дослідника можливість застосовувати апарат математико-статистичного опрацювання матеріалу.